

др Миленко Крећа,
редовни професор Правног Факултета у Београду

НАУЧНО ИСТРАЖИВАЊЕ У ТЕРИТОРИЈАЛНОМ МОРУ У СВЕТЛОСТИ КОНВЕНЦИЈЕ О ПРАВУ МОРА ИЗ 1982. ГОДИНЕ⁽¹⁾

У овом чланку аутор анализира решење садржано у чл. 245. Конвенције о праву мора из 1982. године. Констатује да оно почива на два конститутивна елемента: а) право научног истраживања у територијалном мору је искључиво право обалне државе; и б) научно истраживање мора у територијалном мору обавља се само уз изричито пристанак обалне државе. Посебну пажњу посвећује односу између праву нешкодљивог пролаза и научног истраживања у територијалном мору. Мишљења је да приликом проласка кроз територијално море страни брод може вршити само она мерења која су у чврстој, функционалној вези са безбедном пловидбом.

Кључне речи: Територијално море. – Научно истраживање. – Нешкодљив пролаз.

Морски појас који лежи између полазне или базне линије и спољне ивице територијалног мора налази се под сувереном влашћу обалне државе⁽²⁾.

(1) Расправе о научном истраживању у територијалном мору су, углавном, фрагментарне природе. Види, R.R. Baxter, *The International Law of Scientific Research in Oceans*, Georgia Journal of International and Comparative Law, 1976; L. Caflisch, J. Piccard, *The Legal Regime of Marine Scientific Research and the Third UNCLOS*, Zeitschrift für ausländisches Öffentliches Recht und Völkerrecht 1978, vol. 38; E.D. Brown, *Freedom of Scientific Research and the Legal Regime of Hydrospace*, India Journal of International Law, 1969. vol.9, и други. Другачији, шире угмељени приступи су изузетак. На пример: A.H.A. Soons, *Marine Scientific Research and the Law of the Sea*, 1982.

(2) У том погледу постоји *communis opinio doctorum*. Зато се и каже да је територијално море „продужење њене (државне–М.К.) територије” –С.Ј. Colombos *The International Law of the sea*, п. 87. У коментару Комисије за међународно право стоји да се права обалне државе над територијалним морем по природи не разликују од права суверенитета који држава врши над другим деловима своје територије.– *Report of the ILC to the General Assembly (Doc. A/3159)*, *Commentary to the articles concerning the Law of the Sea*. Квалификација територијалног мора, као дела мора које се налази под сувереном влашћу обалне државе, има за основ теорију која територијално море сматра саставним делом територије обалне државе, теорију за коју се сматра да је „једина у стању да објасни сва права која позитивно међународно право признаје прибрежној држави у њеном територијалном мору”.– М.Бартош, *Међународно право*, II, 1956. стр. 188. Оваква конференција је прихваћена и у позитивном међународном праву почев од Хашке конференције о праву мора (1930), преко Женевске конвенције о територијалном мору и спољном морском

Будући да, заједно са унутрашњим морским водама, чини недељиви производјак копнене територије, територијално море *ipso iure* потпада под суверену власт обалне државе.

Женевска конвенција о територијалном мору и спољњем морском појасу из 1958. године, не дефинише експлиците право научно истраживања као ексклузивно. Али из природе овог појаса произлази да се научно истраживање у територијалном мору обалне државе може вршити једино на основу њеног пристанка и уз поштовање прописа које она у ту сврху донесе⁽³⁾. *A Contrario*, повредио би се територијални суверенитет обалне државе.

Овакво становиште није довођено у сумњу ни током рада III конференције о праву мора⁽⁴⁾. Регистровано је једино неколико изолованих предлога да се, уз поштовање основног правила о суверенитету обалне државе над својим територијалним морем, вршење искључивог права научног истраживања мора, веже за принцип добре вере и савесности⁽⁵⁾. У самом

појасу из 1958. године (члан 1.), до Конвенције о праву мора из 1982. године (члан 2). Прихватају је и Конвенција из области ваздушне пловидбе: Париска конвенција о ваздушној пловидби (1919.) и Чикашка конвенција о међународном цивилном ваздухопловству (1944.). Концепција о суверености обалне државе над територијалним морем универзално је прихваћена у националним правним законодавствима. Види, *United Nations Legislative Series, Laws and regulations on the regime of territorial sea*, 1957. (UN Doc. ST/LEG/SER.B/6; *United Nations Legislative Series, National Legislation and Treaties Relating to the Territorial Sea, the Contiguous Zone, the Continental Shelf, The High Seas and to Fishing and Conservation of the Living Resources*, 1970. (UN Doc. ST/LEG/SER.B/18.

(3) R.R. Baxter, *op cit.*, п 29; L. Caflisch, J. Piccard, *op cit.*, п.854; E.D. Brown, *op cit.*, п.332; В Воите, *Правни режим научног истраживања мора*, приноси за поредбено проучавање права и међународно право, Ново право мора, 1982. стр. 248. Ретка су дисонантна схватања као, рецимо, Бургерово по коме пристанак обалне државе „неће нормално бити ускраћен под извесним условима“ за тзв. „open research“ – W. Burger, *Treaty Provisions Concerning Marine Science Research*, Ocean Development and International Law Journal, 1973. п.172. Правило по коме се научно истраживање мора у територијалном мору врши на основу пристанка обалне државе и уз поштовање њених прописа, уграђено је и у низ националних законодавастава. в. А. Н. А. Соонс, *op. cit.*, п.46; *The Law of the Sea – Current Developments in State Practice* – United Nations, 1987. (Sales No. E87.B.3).

(4) Представници великог броја земља снажно су инсистирали на праву и дужности обалне државе да регулише и контролише научно истраживање у свом територијалном мору. Рецимо, Escallon—Villa (Колумбија), *United Nations Conference on the Law of the Sea, Off records*, vol II. п. 338, пар. 35; Hernandez de Armes (Куба), *ibidem*, п. 347, пар.8; Бранковић (Југославија), *ibidem*, vol. IV. п. 108. пар.4. и други. У том смислу су формулисани и формални предлози Тринидада и Табага (Doc.A/CONF.62/C3/L.9) и Колумбија (Doc.A/CONF. 62/C3/L13), исцрпно о легислативној историји члана 245. (Научно истраживање мора у територијалном мору), в.А.Х.А.Соонс, *op. cit.*, пп. 141–146; такође, и Б. Бранковић, *Научно истраживање на морима и Конференција о поморском праву, Међународни проблеми*, 2/1976. стр. 105.

(5) Рецимо, у чл. 5. предлога који је поднело 17 земаља (A/CONF. 62/C3/L.19) *in fine* стоји да, на захтев који је унапред поднет обалној држави ради обављања научног истраживања у њеном територијалном мору, треба одговорити „без неоправданог одлагања“ (*without undue delay*). Иако је овај предлог био прихваћен и унет у члан 13. *Informal Single Negotiating Text* (Part III) на IV сесји је изостављен, са образложењем да дира у суверенитет обалне државе. Но, нису непознате ни идеје да се у територијалном мору конституише уговорни режим фундаменталних научних истраживања, који не претпоставља пристанак обалне државе. Тако је у предлогу *UC Commission on Marine Science, Engineering and Resources* стоји да се научно истраживање у територијалном мору

тексту Конвенције изричито је инсистирано да „обалне државе, у вршењу своје суверености, имају искључиво право да уређују, одобравају и обављају научно истраживање мора у свом територијалном мору. Ту се научно истраживање мора обављати само с изричитим пристанком и према прописаним условима обалне државе” (члан. 245).

Два су конститутивна елемента овог решења: прво, право научног истраживања мора у територијалном мору је искључиво право обалне државе, израз суверености коју поседује над овим простором. У том смислу обална држава је овлашћена за доношење закона и прописа којим уређује вршење научних истраживања у свом територијалном мору. У теорији се примећује да квалификација права обалне државе да „уређује, одобрава... научно истраживање мора у свом територијалном мору као искључивог”, није коректна⁽⁶⁾, јер иако обална држава дозвољава држављанину друге државе да врши научна истраживања у том појасу, држава заставе истраживачког брода задржава право да регулише поменуто истраживање, под условом да је њена регулативна моћ потчињена правилима обалне државе. Такође, да одобрење за вршење истраживања „није искључиво право обалне државе, пошто је држава заставе такође овлашћена да захтева своју сопствену претходну дозволу за вршење истраживања у страном територијалном мору”. Оваква аргументација тешко се може прихватити. У њеној основи је бркање два плана, два нивоа питања – унутрашњег и међународног. Када право научног истраживања квалификује као искључиво право обалне државе, члан 245. Конвенције има у виду међународноправни ниво питања, тј. однос између обалне државе и потенцијалног истраживача са становишта међународног права. Такав угао *ex definitione* искључује релевантност односа између потенцијалног истраживача и његове државе, јер се ради о односу који је регулисан унутрашњим правом. Са становишта међународног права, право обалне државе на научно истраживање у свом територијалном мору не може бити другачије до искључиво, с обзиром да она располаже сувереном влашћу над тим појасом.

Друго, научно истраживање мора у територијалном мору обавља се само са изричитим пристанком обалне државе. У формулацији овог услова правнополитичка логика, логика заштите суверених права обалне државе, је однела превагу над правнотехничком логиком. Потоња је сугерисала мање ригидну формулацију, јер савремени развој међународног права, чак и код преузимања деликатних уговорних обавеза, допушта већи еластичитет. Отуда нам се чини исправним да израз „изричити пристанак” треба широко тумачити у смислу генерализованог облика изричитог пристанка⁽⁷⁾, тј. у смислу да се под изразом изричити пристанак обалне државе подводи како појединчани изричити пристанак дат у поводу конкретног захтева за вршење научног истраживања, тако и општа одредба у закону или пропису обалне државе, којом се допушта вршење научног истраживања под утврђеним условима. Оваквим тумачењем се на примеран начин штити суверена власт обалне државе у територијалном мору, а у исто време избегава ситуација у којој се, ради заштите те власти, она фактички ограничава.

може вршити без пристанка обалне државе под условима да је; а) обалној држави претходно упућена нотификација о релевантним елементима истраживања; и б) да су се истраживачи споразумели да објаве резултате истраживања. E.D.Brown, *op. cit.*, по. 370–371; W.Burger, *op. cit.*, pp 172 et passim.

(6) A.H.A.Soons, *op. cit.*, p. 145.

(7) *Ibidem*.

Суверена власт обалне државе у територијалном мору трпи једно ограничење на основу општег међународног права –право нешкодљивог проласка страних бродова. У вези с тим логички се поставља питање да ли ово право конзумира и овлашћење на извесна истраживања? Да ли страни брод који се користи правом нешкодљивог проласка може, примера ради, да мери садржај соли у води, да мери температуру воде, врши снимања или друга хидрографска мерења?

Члан 14. Конвенције о територијалном мору и спољњем морском појасу из 1958. године не даје изричит одговор на ово питање. Он на општи начин утврђује да:

„2. Пролазак је пловидба територијалним морем било ради пресецања тог мора без улажења у унутрашње морске воде, било ради уласка у унутрашње морске воде, било ради изласка из унутрашњих морских вода према отвореном мору;

3. Пролазак обухвата заустављање и сидрење, али само у тој мери, колико је то догађај у редовном току пловидбе или га намеће виша сила и невоља;

4. Пролазак је нешкодљив све док не дира у мир, ред и безбедност обалне државе. Такав пролаз треба да се врши у складу са овим члановима и другим правилима међународног права;

5. Пролазак страних рибарских бродова неће се сматрати нешкодљивим, ако се они не придржавају закона и других прописа, које обална држава може донети и објавити ради спречавања њиховог риболова у територијалном мору;

6. Подморнице су дужне пловити по површини и вијати своју заставу”.

У трагању за одговором на питање да ли право нешкодљивог проласка конзумира и право на извесна истраживања, већина коментатора члана 14. Конвенције о територијалном мору и спољњем морском појасу полази од одређења нешкодљивог проласка као проласка који не дира у „мир, ред и безбедност обалне државе”, па покушава да дефинише материјалну везу између безбедности обалне државе и извесних истраживања. При том једна група коментатора доводи у сумњу и могућност да се током нешкодљивог проласка користе и уређаји за метеоролошка истраживања⁽⁸⁾, док друга група држи да бродови могу вршити истраживања током нешкодљивог проласка и без пристанка обалне државе ако су та истраживања спојива са таквим пролазом, изузев у случају када обална држава, полазећи од интереса безбедности, у конкретном случају забрани такве активности⁽⁹⁾.

Коректан одговор на постављено питање не би смео да пренебрегне *ratio* инсистута нешкодљивог проласка. Јер, „ред, мир и безбедност обалне државе” означавају само дозвољене границе вршења права нешкодљивог проласка који је, у основи, уступак међународној пловидби као спољашњем изразу објективне потребе међународне сарадње. Као „пловидбе територијалним морем било ради пресецања тог мора без улажења у унутрашње морске воде, било ради уласка у унутрашње морске воде, било ради изласка из унутрашњих морских вода према отвореном мору”, нешкодљиви пролазак очигледно не може бити правни основ за било каква научна истраживања у територијалном мору. Оно о чему се може расправљати су мерења која се

(8) E.D. Brown, *op. cit.*, p.339.

(9) E.Menzel, *Scientific research on the Sea—bed and its regime*, in Proceedings of the Symposium on the international regime of the sea—bed, *ibidem*, p. 660; W.Burger, *Treaty provisions concerning Marine Scientific Research*, Ocean Development and International Law Journal, 1973. vol. 1.p.,172. L.Caflich i J. Piccard сматрају да је ово мишљење погрешно.—L.Caflich, J. Piccard, *op. cit.*, p. 855.

врше током проласка, а која су у стриктној вези, или, боље речено, услов за пловидбу територијалним морем. Два су основна обележја тих мерења која их разликују од научног истраживања. Прво, она су активност *ad casum*, тичу се обављања конкретног проласка територијалним морем. Друго, везане су за превоз и пловидбу. Обална држава је чланом 17. Конвенције овлашћена да доноси прописе о превозу и пловидби коју обухватају и правила о мерењима и другим активностима током вршења права нешкодљивог проласка. Другим речима, приликом нешкодљивог проласка кроз територијално море брод би могао вршити само она мерења која су у чврстој функционалној вези са безбедном пловидбом.

Оно што компликује ствари су фактичке околности. Реално не постоји рационална потреба за екстензивним мерењима приликом нешкодљивог проласка. Између осталог и због тога што је обална држава у обавези да на прикладан начин објави све опасности које угрожавају пловидбу њеним територијалним морем (члан 15. (2) Конвенције). Бродови, међутим, поготово када је реч о ратним и истраживачким бродовима великих поморских сила, тешко могу одолети искушењу да прекораче границе дозвољених мерења приликом пловидбе територијалним морем других држава. Наручу им иде и развијена техника вишеструке намене. Рецимо, акустичне сонде које се често користе приликом пловидбе могу се искористити и за утврђивање минералних богатстава која леже у територијалном мору.

Овакве злоупотребе обална држава може спречити на два начина: индиректно и директно. Индиректно тако што би обуставила нешкодљиви пролазак страних бродова у тачно наведеним деловима свог територијалног мора у складу са одредбом члана 16. (3) Конвенције о територијалном мору и спољњем морском појасу. Директно, пак, на тај начин што би изричито забранила предузимање извесних мерења у свом територијалном мору, којих се страни бродови имају придржавати на основу изричите стипулације садржане у члану 17. Конвенције.

Како је територијално море тродимензионални простор, то аналогна правила важе и за прелет страних ваздухоплова односно пролазак страних подморница. Обавеза подморница да плове на површини и вијају заставу своје земље (чл. 14. (6) Конвенције) важи како за ратне тако и за подморнице које служе у невојне (дакле, и у научноистраживачке) сврхе.

Ствари стоје другачије са Конвенцијом о праву мора из 1982. године. За разлику од Женевске конвенције о територијалном мору у спољњем морском појасу из 1958. године, она је грађена на изричито формулисаној премиси о сувереном праву обалне државе на научно истраживање у свом територијалном мору. У односу на питање о коме расправљамо, та премиса је правнотехнички реализована кроз неколико одредаба Конвенције. чланом 19. (Значење нешкодљивог проласка) конституисана је претпоставка да пролазак страног брода дира у „мир, ред и безбедност обалне државе” ако се брод у територијалном мору упушта, *inter alia*, у „обављање истраживања или мерења” (*carrying out of nesearchonsurvey activities*) [став 2. (j)]. У ширем смислу извесна истраживања могу бити искључена и одредбом подстава (ц) који забрањује да се приликом нешкодљивог проласка предузима било који акт усмерен ка прикупљању информација које могу шкодити одбрани и безбедности обалне државе. Поред тога, обална држава је чланом 21. (1,г.) овлашћена да доноси „законе и прописе о нешкодљивом проласку кроз територијално море који се односе на...научно истраживање мора и хидрографска мерења” (*marine scientific research and hydrographic surveys*).

Решење Конвенције *in concreto* одликује неколико момената:

а) правом нешкодљивог проласка могу се у смислу класификације разноврсних бродова, уређаја и система која је извршена у студији UNESCO—

а насловљеном са *Legal Problems Associate with Ocean Data Acquisition Systems (ODAS)*⁽¹⁰⁾ користити само бродови чија се пловидба по површини може контролисати⁽¹¹⁾. То, примера ради, значи да право нешкодљивог пролаза не уживају истраживачки пловци (*research buoys*)⁽¹²⁾. Истраживачки бродови, такође, уживају право нешкодљивог проласка под општим условима који важе и за остале бродове;

б) нешкодљиви пролазак подразумева пловидбу површином територијалног мора што подразумева да подморнице, без обзира на намену, морају пловити по површини;

ц) нешкодљиви пролазак се обавља непрекинуто и без одлагања. Обухвата заустављање или сидрење у мору у мери у којој су то узгредни догађаји у редовном току пловидбе, или их намеће виша сила или невоља, или ради пружања помоћи особама, бродовима или ваздухоплову у опасности или невољи;

д) шкодљивим се квалификује пролазак страног брода који се упушта у „обављање истраживања и мерења”. С обзиром да наведена формулација не садржи квалификатив „научно” испред речи „истраживање”, као, рецимо, формулација употребљена у члану 21. (1. г) испада да, у смислу Конвенције, брод који се користи правом нешкодљивог проласка не би смео да врши ни уобичајена мерења и истраживања (нпр. температуру или салинитет воде и слично) уколико нису у директној, функционалној вези са проласком⁽¹³⁾. Штавише, „истраживања” тумачена систематски, а посебно имајући у виду чињеницу да је у члану 21. (1.г) употребљена не само без квалификатива „научно” већ и без квалификатива „поморско”, сугерише да страни брод који се користи правом нешкодљивог пролаза не може вршити не само истраживања мора већ исто тако и друга истраживања, рецимо, истраживања обале, копна и слично⁽¹⁴⁾;

е) обална држава је овлашћена да доноси законе и прописе о нешкодљивом проласку кроз територијално море који се односе, *inter alia*, и на „научно истраживање мора и хидрографска мерења”(чл.21.(1,г) Конвенције), којих се страни бродови који се служе правом нешкодљивог пролаза, имају придржавати.

Поставља се питање каква је природа и домашај ове регулативе? Да ли она има самосталну правну вредност у смислу да пролаз брода који врши истраживање, или мерење у територијалном мору може оквалификовати као нешкодљив, супротно одредби члана 19. (2,ј) Конвенције? Овакво тумечење полази од схватања да се одредба става 2. (ј) члана 19. односи само на истраживачке активности које се предузимају без одобрења обалне државе⁽¹⁵⁾, тако да би обална држава била слободна да, у вршењу свог суверенитета, утврди да извесне активности наведене у члану 19. (2) могу бити преузимане у току нешкодљивог пролаза под извесним условима. Другим

(10) UNESCO, Intergovernmental Oceanographic Commission and Intergovernmental Maritime Consultative Organisation, *Legal Problems Associated With Ocean Data Systems (OADS)*, IOC/INF—108. January 1969.

(11) E.D.Brown, *op cit.*, p.337.

(12) *Ibidem*, p.338.

(13) И теорија прихвата схватање по коме је научно истраживање мора неспојиво са правом нешкодљивог пролаза.— С.А.Солјард, *Le regime de la recherche scientifique sur le fond des mers*, in *Le fond des mers*, 1971., p.170; L.Caflisch, *La revision du droit de la mer*, *Annuaire suisse de droit international*, 1973. vol. 29, p.60.фyc.(50).

(14) Упореди са А.Н.А.Соонс, *op.cit.*, п.149.

(15) *Ibidem*, p.148.

речима, члан 19. (2) наводи активности у односу на које постоји претпоставка да пролазак чине штодљивим, али обална држава ту претпоставку може отклонити било доношењем прописа или закона одговарајућег садржаја, било давањем претходног изричитог пристанка⁽¹⁶⁾, тако да, примера ради, страни брод може вршити истраживања током пловидбе територијалним морем, а да тај пролазак не буде оквалификован као штодљив.

У пракси овакви случајеви нису немогући, али нам се чини да је оваква квалификација погрешна са теоријског становишта. Одредбе чланова 17, 18. и 19. као органска целина, представљају правила међународног права диспозитивне природе којима се одређује институт нештодљивог проласка страних бродова кроз територијално море обалне државе. Као правна правила она су, *per definitionem*, обавезна за државе, које их, будући да су диспозитивна, могу дерогирати у *inter se* односима на бази сагласности воља (рецимо, билатералним или регионалним уговором). Држава узета појединачно не може дерогирати норму међународног права, што *in concreto* значи да обална држава не може својим унутрашњим прописом оквалификовати као нештодљив пролазак страног брода који врши истраживања и мерења током вршења права проласка, јер правило међународног права садржано у чл. 19. (2,j) Конвенције такав пролазак одређује као штодљив⁽¹⁷⁾. Обална држава може дозволити страном броду да врши извесна истраживања или мерења током проласка кроз њене територијалне воде, али се у том случају не ради о нештодљивом проласку већ о научном истраживању мора у територијалном мору обалне државе које не потпада под удар члана 21. (Закон и прописи обалне државе који се односе на нештодљиви пролазак) већ је покривено чланом 245. (Научно истраживање мора у територијалном мору) Конвенције. Штавише, обална држава се, у случају ако нема посебних прописа и закона који се односе на нештодљиви пролазак страних бродова, може уздржати од предузимања легитимних мера против брода који врши истраживања и мерења током проласка кроз њене територијалне воде, али тиме не дира у природу тог проласка као штодљивог по међународном праву, већ се само *ad casum* одриче свог субјективног права на предузимање дозвољених против-мера.

Према томе, смисао овлашћења које обална држава поседује на основу члана 21. Конвенције је у томе да се ближе и конкретније уреде модалитети примене одредаба Конвенције о нештодљивом проласку у координатама утврђених правила о нештодљивом проласку. А *contrario* би се у недопуштено високом степену отворио простор за релативизацију права о нештодљивом проласку. Јер, није немогуће замислити случај да обална држава, под притиском економске или политичке природе, донесе законе и прописе, или у пракси поступа на начин који разара саму основу појма нештодљивог проласка.

(Примљено 4.01.1991)

(16) *Ibidem*.

(17) У том правцу иде и пракса држава. Национални прописи о нештодљивом проласку кроз територијално море донети након 1982. године, заснивају се, по правилу, на рецепцији релевантних одредаба Конвенције из 1982. године. В. *The law of the Sea—Current Development in State Practise—United Nations 1987*. (Sales No. E.87. V.3). Такође, и наш Закон о обалном мору и епиконтиненталном појасу.

Dr Milenko Kreća,
Professor of the Faculty of Law in Belgrade

SCIENTIFIC RESEARCH IN TERRITORIAL WATERS AND THE CONVENTION ON THE LAW OF THE SEA OF 1982

Summary

According to the author the solution contained in article 245 of the Convention on the Law of the Sea of 1982 is based on two constitutive elements: (1) the right of scientific research in territorial waters is exclusively a right of the riverine state, and an expression of sovereignty it possesses over such space; and (2) scientific research of the sea in the above respect may be effected only after obtaining an express consent of the riverine state.

Since the sovereign power of the riverine state over the territorial waters is subject to restrictions in terms of inoffensive passage of foreign ships, the issue arises as to whether this right consumes also the authority to make some research. The Geneva Convention on Territorial Sea and External Sea Belt (1958) does not directly answer the above question. The correct answer should be related to the reason behind the institute of inoffensive passage. „Order, peace and safety of the riverine state” are permitted limits of effecting the right of inoffensive passage which, in essence, is a concession to international navigation, as the external expression of the genuine need for international cooperation. The author therefor submits that a foreign ship, while sailing through territorial waters could effect only those measurements which are closely connected to functioning of safe navigation.

The 1982 Convention is, however, constructed on expressly construed principle of the sovereign right of the riverine state to effect scientific research in its own territorial waters. Is it possible, due to the powers of the riverine state established by article 21 (1, g) of the Convention, to qualify the passage of a ship effecting research or measuring in the territorial waters as inoffensive - contrary to the provision of article 19 (2, j) of the Convention? According to the author this is not the case of inoffensive passage, but of scientific research in the territorial waters. In other words, the riverine state which does not use the powers from article 21 of the Convention renounces in the specific case only its subjective right to take permitted counter - measures, but it does not infringe upon the nature of such passage as being offensive according to international law.

Key words: Territorial waters. - Scientific research. - Inoffensive passage.

Milenko Kreća,
Professeur à la Faculté de droit de Belgrade

LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE DANS LA MER TERRITORIALE A LA LUMIERE DE LA CONVENTION SUR LE DROIT DE LA MER DE 1982

Résumé

L'auteur estime que la solution contenue dans l'article 245 de la Convention sur le droit de la mer de 1982 repose sur deux éléments constitutifs, à savoir: a) le droit à la recherche scientifique dans la mer territoriale est le droit exclusif de l'Etat riverain, l'expression de sa souveraineté sur cet espace; et b) la recherche de la mer dans la mer territoriale s'effectue uniquement avec le consentement explicite de l'Etat riverain.

Etant donné que le pouvoir souverain de l'Etat riverain dans la mer territoriale est soumis aux limitations sous forme du droit au passage inoffensif des navires étrangers, la question se pose de savoir si ce doit impliquer aussi l'autorisation d'effectuer certaines recherches. La Convention de Genève sur la mer territoriale et sur la bande de mer extérieure (1958) ne fournit pas une réponse explicite à cette question. L'auteur considère qu'une réponse correcte doit être liée à la ratio de l'institut du passage inoffensif. „Le travail, la paix et la sécurité de l'Etat riverain” sont des limites autorisées de l'exercice du droit au passage inoffensif qui représente, en fait, une concession à la navigation internationale comme expression extérieure de la nécessité objective de coopération internationale. C'est pourquoi l'auteur est de l'avis que lors du passage à travers la mer territoriale, le navire étranger pourrait effectuer uniquement des mesures liées étroitement et fonctionnellement à la sécurité de la navigation. Cependant, la Convention de 1982 a été élaborée à partir de la prémisse formulée explicitement sur le droit de l'Etat souverain à la recherche scientifique dans la mer territoriale. La question se pose de savoir si, étant donné les pouvoirs de l'Etat riverain établis par l'article 21 (1, g) de la Convention, le passage d'un navire qui effectue des recherches ou des mesures dans la mer territoriale peut être qualifié d'inoffensif, contrairement à la disposition de l'article 19 (2, j) de la Convention. L'auteur est de l'avis que dans ce cas il ne s'agit pas d'un passage inoffensif mais d'une recherche scientifique de la mer dans la mer territoriale, c'est-à-dire que l'Etat riverain qui ne profite pas des pleins pouvoirs contenus dans l'article 21 de la Convention ne fait, dans ce cas concret, que de renoncer au droit subjectif à la prise de contre-mesures permises, mais qu'il ne touche pas à la nature de ce passage comme inoffensif aux termes du droit international.

Mots clés: *Mer territoriale. - Recherche scientifique. - Passage inoffensif.*